

Коалиција у настанку или нестанку Опозиција постаје копија власти

Ако опозиција програмски и политички жели да буде исто што и власт, какав је онда смисао промене и захтева за ванредним изборима

Смисао постојања опозиције је критика и контрола власти, претендовање на политичку власт и нуђење алтернативног програма. Снага опозиције заснива се на броју посланика, и могућности да контролише и(ли) сруши владу у парламенту, на упоришту у бирачком телу, на сопственом програму, на слабостима власти и јединству опозиције. На овим питањима мере се предности и слабости опозиције. Отуда је релевантно питање: има ли Србија опозицију? Ако је има, ко је чини и какву програмску и кадровску алтернативу она нуди? СНС је најмлађа и најјача опозициона партија која покушава да опонаша најјачу владајућу странку (ДС), на неколико начина. Умирила је реторику, омекшала је у наступима, настоји да рашири подршку у бирачком телу и жели да се препозиционира као странка десног центра. Настоји да буде епицентар окупљања опозиције и да опроба већ устаљени рецепт демократа (једине стожерне странке), да у коалицији са мањим партијама дође до власти. Политички кроки српске опозиције у покушају обједињавања, данас изгледа овако: СНС је кренуо са Новом Србијом, па је застао код ДСС-а, потом је наставио са Покретом социјалиста и Покретом снага Србије. Не зна се колико ће

приближавање Нове Србије ојачати СНС, али је извесно да је ослабило ДСС. ДСС губи дугогодишњег сигурног партнера, део његове инфраструктуре и упоришта. Веља Илић добија јер се качи за „јачег“ партнера, а СНС отима Вељу пред носом на начин како им је Коштуница раније преотео Мају Гојковић. Ова „коалиција у настанку“ може бити у амбивалентном положају - као основ за окупљање осталих опозиционих странака, али и као могућа мета СРС-а и ДСС-а, ЛДП-а и свих чланица владајуће коалиције.

Однос између СНС-а и ДСС-а у значајној мери осликава односе унутар опозиције. Разлике између ове две странке су много веће од чињенице да ДСС, тачније Коштуница, не пристаје да Николић буде лидер опозиције. Да се подсетимо, Коштуница није сјајно функционисао ни са Тадићем, а нарочито не са Ђинђићем. Данас, након председничке и премијерских функција, једном доктору наука је тешко да прихвати вођство Николића. Програмско разилажење у односу на придруживање ЕУ и према Косову и Метохији је изгледа чак и веће. То је најбоље исказао потпредседник странке Слободан Самарџић: „Ценимо да је СНС убрзаним корацима кренуо ка политици данашње власти у Србији, а то је окриље Америке, ЕУ и НАТО. Ми на то кажемо: `Изволите, само без нас`.”

ДСС је за политику отпора САД и неким земљама ЕУ. У односима СНС-ДСС, дошло је до рокаде. ДСС је са десног центра потиснут у правцу странке екстремне деснице, а СНС се од екстремне деснице креће ка умереној десници и десном центру. ДСС је био прихватљив партнер за Европу и САД, данас је то СНС. ДСС сматра да је изгубио власт у настојању да очува Косово и оптужује СНС како је зарад доласка на власт спремна да одустане од Косова. Разлике су манифестоване и у акцијама прикупљања потписа и организовању митинга: СНС хоће Коштуницу да делује у парламенту и на улици, а не само из кабинета.

А какве су преговарачке позиције?

Коштуница: „Ако не постигнемо договор о државној политици, ДСС иде даље својим, трећим путем. Јер, потпуно је неприхватљиво да опозиција буде дупликат политике садашње власти да ЕУ нема алтернативу.”

Николић: „Ако Коштуница мисли да бисмо могли да победимо на изборима у Србији ако кажемо да нас више не интересује ЕУ, онда ми не можемо да будемо у предизборној коалицији, али не морамо зато да будемо непријатељи.”

Линија расцепа између ДСС-а и СНС-а данас, подсећа на атмосферу из времена када је пала влада 2007. године. На питање зашто је пала влада, председник републике и премијер су дали опречне одговоре. Коштуница: „Влада Србије више нема јединствену политику по питању Косова и Метохије.” Тадић: „Влада Србије нема јединствен став око европске и економске перспективе Србије и њених грађана.”

Могуће је и да се у опрезу Коштунице крије страх од могућег савеза ДС-а и СНС-а. Очигледно је да се СНС програмски окреће позицији ДС-а стављајући у први план европске интеграције. Николић јасно види да би две трећине грађана Србије сутра на референдуму гласало за улазак у ЕУ, па неће

да буде против тога. И брже-боље је заборавио „Карловац, Карлобаг, Огулин“. Програмску недоследност Николић је још једном исказао када је предлагао да Влада пише резолуцију о Косову са партнерима из ЕУ, а онда је због тога нападао. Косово и Метохија и Ратко Младић су управо питања која напредњаци највише прећуткују, а на која бирачи од њих очекују одговор. Да ли је за СНС Скупштина Србије и даље „сигурна кућа за Ратка Младића“? И да ли је Николић искрено - европејац или националиста? Поготово после најновијих преговора када су се СНС и ДСС сложиле да Европска унија ипак има алтернативу. Додуше, Николић није рекао шта би она била. Уосталом, до избора, ипак има довољно времена да се ствари могу кретати у различитим правцима.

Један од највећих проблема садашње опозиције је нејединство и немогућност заједничког наступа. Поједине опозиционе партије су ближе владајућој коалицији него међусобно. СНС је наводно за европски пут Србије, али не подржава европске законе као ЛДП. Поједине партије је тешко замислити заједно, на пример ЛДП и СРС, а одскора и СРС и СНС. У дуелима СРС и СНС, напредњаци су апсолутни победници. Они су у највећој мери усисали бираче радикала. Једино је неизвесно коме је припало колико општинских одбора и како СНС стоји са организационом инфраструктуром. Уз ово, будућност СРС-а, али делом и СНС-а, зависи од Шешеља, његовог повратка и (не)доследности његове политике. Ипак, у односу на време када је за екстремну десницу у Србији гласало тридесет посто бирача Србије, консолидацијом демократије и екстремна десница се своди на оптималну меру (10-15 одсто). Са друге стране, ЛДП подржава Муamera Зукорлића, а СНС ће разговарати са представницима свих мањинских странака које су победиле на изборима за националне савете мањина, сем са листом Муamera Зукорлића.

Могућност да опозиција сруши владу у парламенту, тренутно је минимална. Не само што део опозиције нема тај интерес, већ је и тешко наћи чланицу владајуће коалиције која би се усудила на тако нешто. На пример, иако Савез војвођанских Мађара није гласао за буџет, што је слично гласању за рушење Владе, одбацио је било какав савез са странкама опозиције. Осим тога, опозиционе партије су често подржавале владине предлоге. Овај сазив Скупштине имао је променљиве већине о различитим питањима као што су Споразум о стабилизацији и придруживању, Енергетски споразум са Русијом, буџет и поједини закони. То истовремено говори о обрисима грађења консензуса у парламенту, о томе да се поједини „добри“ предлози подржавају независно одакле долазе, али и да владајуће и опозиционе странке неретко имају добру сарадњу. Можда је то и добро наплаћено? Власт готово стидљиво почиње да прихвата предлоге и амандмане опозиције, али још увек не у довољној мери.

Друга слабост опозиције је недостатак капацитета да понуди алтернативу Влади, како програмски, тако и персонално, као неку врсту „влада у сенци“. Ако се капацитет огледа у новим идејама и новим људима, тога је у опозицији најмање. Током расправе у Скупштини Србије о резолуцији о Косову, Борис Тадић је након тога што је саслушао све дискусанте из различитих партија, поентирао како није чуо ниједну нову „нити бољу идеју“. О томе говори и чињеница да је за Владин предлог о Косову гласало 192 посланика. Грађани су имали прилику да упознају већину партија како се понашају када су на власти, отуда су често у прилици да мисле на начин „зло се трпи у страху од горег“. Покрет социјалиста Александра Вулина и Покрет снага Србије, са Миланком Карић, не делују им баш као алтернатива. Чак и ако су напредњаци у праву да је власт бахата и осiona, власт може поставити питање - ко је бољи? Или: шта ви нудите? Потреба за променама и бољим животом је опште место. Важније питање је ко до остварења тих циљева може довести и, нарочито важно, како? Водећа опозициона странка, СНС, свој рејтинг настоји да одржи, пре свега на слабостима власти, а мање на нуђењу праве алтернативе. Криза је латентни савезник популизму.

Да резимирамо. Мобилисање незадовољства грађана ниским животним стандардом, националним понижењима и ефектима кризе није довољна програмска платформа јер то, пре свега, није никакав програм. У том случају гласање је „против“, а не „за“. То може да уплаши власт, али не и да охрабри опозицију. Нарочито не грађане. Једна од ретких заједничких нити опозиционим партијама је то што су све више за ЕУ, а све мање против. Ако је то разрешена дилема за грађане Србије, оригинал, садржан у Коалицији за европску Србију, вероватно је бољи од њихове копије. Влада има слабости и унутрашњих неспоразума, али је интерес свих партија у Влади да она опстане, ако је могуће до краја мандата. Једино би неки крупнији разлог могао да је натера да не изгура. мандат до краја. Владу би тек добијање статуса кандидата за чланство у ЕУ и продаја Телекома, навели да размишља о изборима. Очигледно је да до превремених избора може пре довести одлука владајуће коалиције, него захтеви и притисак опозиције. Та чињеница је прилично опустила Владу. Јача опозиција би свакако натерала и Владу да буде боља. □

Славиша Орловић, доцент Факултета политичких наука